

พบนักประวัติศาสตร์ ไทยอาหม

จักรทิพย์ นาถสุภา*

คณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระหว่างวันที่ 25 - 27 กุมภาพันธ์ 2524 ผมมีโอกาสไปร่วมประชุมระหว่างประเทศ เรื่อง ไทยศึกษา ที่กรุงนิวเดลี อินเดีย จัดโดยโครงการ ไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบัน ไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สมาคม สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย และมหาวิทยาลัย มครของอินเดีย ในวันแรกของการประชุมผม พบชาวไทยอาหมประมาณ 20 คนเข้าร่วมประชุม ด้วย ทุกคนหน้าตาทำทางเป็นคนไทย เมื่อเข้าไปพูดคุยด้วยปรากฏว่ามีน้ำใจไมตรีมาก ต่าง บอกว่าเขาเป็นคนไทยเขามันหัวทำเองมาฝากเรา จากกรุงเทพฯ คนละอัน เขาขนเอกสารประวัติ ศาสตร์ซึ่งเขียนลงบนกระดาษเปลือกไม้ และผ้า มาแสดงให้เรารู้จำนวนมาก จากการพูดคุยทราบว่าพวกเขาคือปัญญาชนไทยอาหม บางคนเป็น อาจารย์มหาวิทยาลัย บางคนเป็นครู บางคนเป็น พ่อค้า บางคนเป็นกรรมการสมาคมพุทธแห่ง รัฐอัสสัม พวกเขาลงทุนเสียเงินเดินทางไกลกว่า 1,500 กิโลเมตร ค้างแรมมาในรถไฟ จากรัฐ อัสสัมมายังนครนิวเดลีเพื่อพบเรา ผมตื่นเต้น มากพยายามพูดภาษาไทยกับเขา ปรากฏว่าพูด กันได้เป็นคำ ๆ และนับเลข แต่เมื่อพูดเป็น ประโยคยังไม่สามารถเข้าใจกันได้

เช้าวันนั้นผมได้พบกับศาสตราจารย์ ดร. จอเกินดรา นาถ ผู้การ (Jogendra Nath Phukan) ชาวไทยอาหม เขาเป็นอาจารย์ประจำ-

วัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกาะฮะตี (Gauhati) เมืองหลวงของรัฐอัสสัม อายุประมาณ 45 ปี ดำรงตำแหน่งวิชาการเป็น Reader เทียบได้ กับรองศาสตราจารย์ในระบบสหรัฐอเมริกา หรือไทย เขามีความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมไทยอาหมดีมาก มีจิตสำนึก ของความเป็นคนไทยเต็มที่ ต้องการอย่างมาก ที่จะฟื้นฟูประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทย ของชนชาติไทยอาหม อาจารย์ผู้การเคยมา เมืองไทยและเคยขึ้นไปถึงเชียงใหม่ เขาสนใจ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทยในประเทศไทย เป็นอย่างยิ่ง นอกจากสอนประวัติศาสตร์ แล้วเขายังเป็นเลขานุการสมาคมประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมไทยแห่งอัสสัม (The Tai Historical and Cultural Society of Assam) เมื่อผมถามเรื่องเกี่ยวกับไทยอาหมเขาพยายาม ตอบเต็มที่ เราเริ่มคุ้นกันอย่างรวดเร็ว ผมขอ นัดเขาคุยกันเฉพาะเป็นส่วนตัวในตอนบ่าย วันเดียวกัน

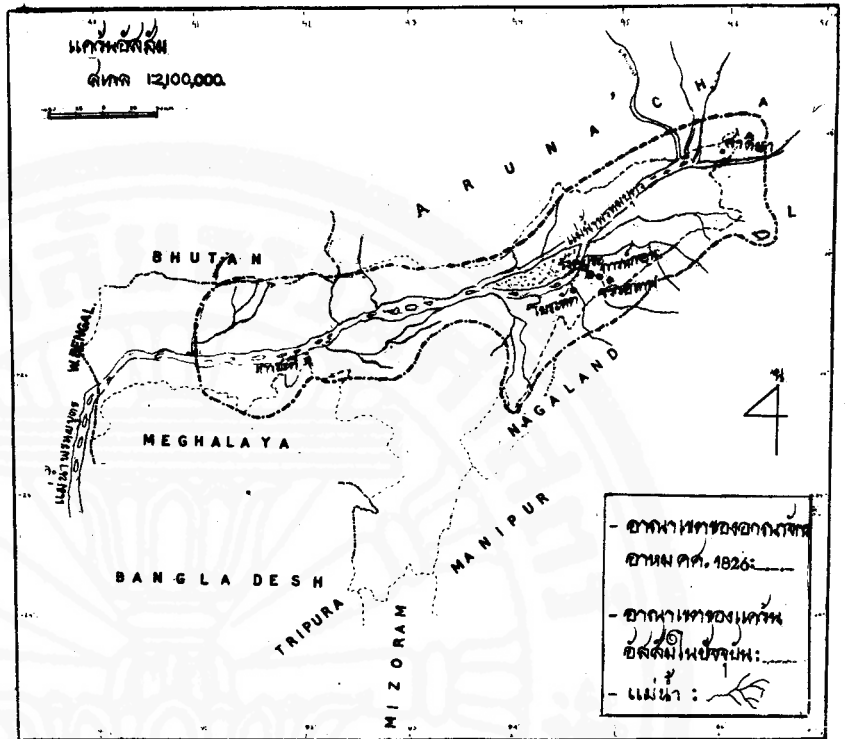
หลังอาหารกลางวันผมพาศาสตราจารย์ ผู้การหลีกหนีผู้คนเข้าร่วมประชุมไทยศึกษา และไปทางด้านหลังของโรงแรม Indian International Centre ที่จัดประชุม เราหาที่นั่งได้ บนระเบียงทางเดินของร้านกาแฟริมสนาม หญ้า ณ ที่นั้นจากป้ายสองโมงถึงสี่โมง ผมซัก ถามอาจารย์ผู้การมากมายเรื่องประวัติศาสตร์

* ผู้เขียนขอขอบคุณศาสตราจารย์จอเกินดรา นาถ ผู้การ แห่งมหาวิทยาลัยเกาะฮะตี ที่เรารู้จักผู้เขียนเกิดความสนใจ เรื่องไทยอาหมเป็นอย่างมาก และให้ความรู้ผู้เขียนเรื่อง ไทยอาหม ขอขอบคุณศาสตราจารย์ ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช ที่สนับสนุนให้ผู้เขียนเข้าร่วมประชุมไทย ศึกษาครั้งนี้ โดยให้ได้รับความช่วยเหลือค่าเดินทาง และค่าใช้จ่ายจากสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยและ Indian Council of Social Science Research (ICSSR) และขอขอบพระคุณ วพณา เอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงนิวเดลี คุณสมบุรณ์ โรงนาร ผู้เอื้อเฟื้อให้ผู้เขียนได้พักอาศัยที่บ้านตลอดเวลาที่อยู่ในประเทศอินเดีย

ของพี่น้องของเราชาวไทยอาหม ผมเริ่มสนใจเรื่องไทยอาหมแต่นั้น หลังจากกลับเมืองไทยแล้วผมหาหนังสืออ่านเพิ่มเติมและยังคงติดต่อกับอาจารย์ผู้การ นี่คือที่มาของบทความนี้ ผมหวังที่จะถ่ายทอดสาระของการสนทนา ระหว่างผมกับอาจารย์ผู้การและความรู้เพิ่มเติมอีกบางประการที่ผมได้รับจากการอ่านหนังสือภายหลังให้ท่านผู้อ่านทราบ (ส. สายตาศิ ผู้เขียน **เยี่ยมไทยอาหม** (กรุงเทพ พิกษ์วัฒนา 2513) พบอาจารย์ผู้การที่มหาวิทยาลัยเกาเซตี เมื่อ พ.ศ. 2511 และมีความประทับใจในความสนใจเรื่องเมืองไทยของอาจารย์ผู้การมาก ได้เขียนเกี่ยวกับการสนทนาของเขากับอาจารย์ไว้ในหนังสือดังกล่าว หน้า 92 - 96)

อาจารย์ผู้การเริ่มเล่าว่าขณะนี้ไทยอาหม (Ahom) มีประมาณ 1.8 ล้านคน อาศัยอยู่ในรัฐอัสสัมซึ่งมีพลเมืองทั้งสิ้น 17 ล้านคน คนไทยในรัฐอัสสัมนอกจากไทยอาหมแล้วยังมีอีก 2 แสนคน คือ ไทยคำตี้ (Khamti) ไทย-ฟ้าเก (Phake) ไทยค้ายาง (Khamyang) ไทย-ตุรง (Turung) และไทยอัยตัน (Aiton) ไทยอาหมกับไทยห้าพวกหลังเข้าไปในรัฐอัสสัมต่างเวลากันมาก คือไทยอาหมเข้าไปเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 13 ก่อนที่จะรับนับถือศาสนาพุทธ แต่ไทยอีกห้าพวกหลังเข้าไปเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 18 ได้รับนับถือศาสนาพุทธแล้ว ไทยห้าพวกหลังยังคงถือศาสนาพุทธและพูดภาษาไทย ส่วนไทยอาหมรับอิทธิพลศาสนาฮินดู และเสียภาษาของตนไปตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 ปัจจุบันนี้ชาวไทยอาหมพูดภาษาอัสสัม ชาวไทยอาหมตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนริมแม่น้ำพรหมบุตรและแควของแม่น้ำนี้ (ไทยอาหมเรียกแม่น้ำพรหมบุตรในภาษาอาหมว่า แควน้ำดาวผี แปลว่า แม่น้ำดาวสวรรค์) ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา กระจุกตัวอยู่แถบเมืองสิฟสาคร์ (Sibsagar) เมืองหลวงเดิมของราชอาณาจักรอาหมที่เดิมเรียกชื่อว่าเมืองกรรทกอน ดิบุรการ์ (Dibrugar) โยระหัต (Jorhat) และลักขิมปุระ (Lakhimpura) ส่วนที่เมืองเกาเซตี เมืองหลวงของรัฐอัสสัมปัจจุบันมีชาวไทยอาหมอยู่ไม่มากเพราะเป็นเมืองที่พวกอาหมมาตีได้ภายหลัง

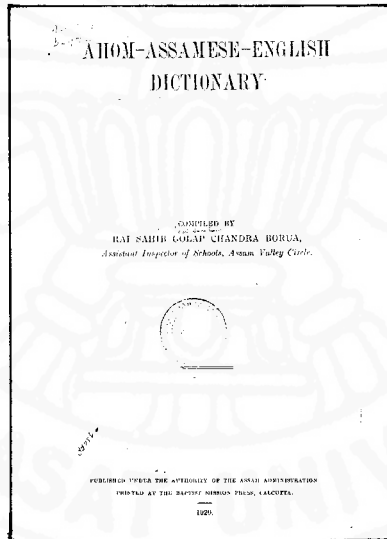
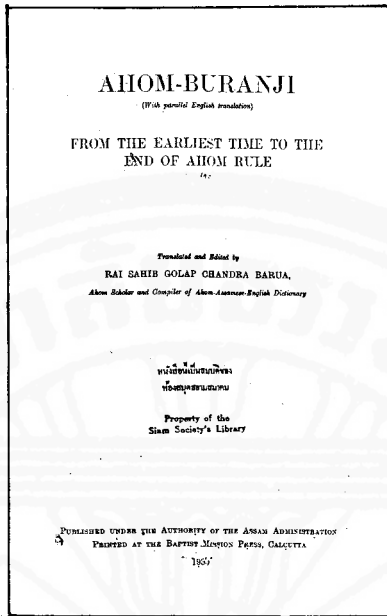

อาจารย์ผู้การเล่าให้ผมฟังย่อ ๆ ว่า ในคริสต์ศตวรรษที่ 13 ชาวไทยได้เริ่มเข้าไปตั้งราชอาณาจักรแถบแม่น้ำพรหมบุตร สามารถรวมตัวกันเป็นเอกภาพ ปราบชนพื้นเมืองและขยายอาณาเขตจนครอบคลุมลุ่มน้ำพรหมบุตรได้ทั้งหมดเมื่อต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18 ชาวไทยอาหมเรียกชื่ออาณาจักรของตนว่า เมืองบูรณสวนคำ แปลว่าเมืองที่บริบูรณ์ไปด้วยสวนทองคำ จากปลายศตวรรษที่ 17 จนถึงปลายศตวรรษที่ 18 ราชอาณาจักรอาหมต้องทำสงครามกับราชวงศ์โมกุลถึง 150 ปี แต่พวกโมกุลก็ไม่สามารถเอาชนะไทยอาหมได้ อาณาจักรอาหมเป็นเอกราชอยู่ได้ 600 ปี จนกระทั่งกองทัพพม่าได้ยกเข้ามาใน ค.ศ. 1816 พวกอาหมแพ้ ได้ไปขอกำลังอังกฤษจากกัลกัตตามาช่วย อังกฤษช่วยขับไล่พม่าออกไปจากอัสสัมได้ แต่ก็ได้ยึดเอาอัสสัมเป็นของตน ล้มราชวงศ์อาหม เมื่อ ค.ศ. 1826

ผมฟังอาจารย์ผู้การเล่าด้วยความรู้สึกตื่นเต้นมาก ผมไม่เคยรูมาก่อนเลย (ทั้ง ๆ ที่เป็นคนไทย) ว่าชาวไทยอาหมมีอาณาจักรที่

เป็นเอกราชตั้ง 600 ปี ชื่ออาณาจักรก็เป็นไทยคือเมืองบูรณสวนคำ ผมฟังแล้วเหมือนกับกำลังฟังประวัติของเชื้อสายบรรพบุรุษของตัวเองที่ควรจะรู้และภาคภูมิใจนานมาแล้วเป็นครั้งแรก หลังจากปล่อยเวลาว่างเลยมานาน ผมเคยได้ยินว่ามีชาวไทยอาหมอยู่ในอินเดีย และได้ทราบจากเพลงยุคหลวงวิจิตรวาทการ-จอมพล ป. พิบูลสงคราม ว่าไทยอาหมเป็นไทยกลุ่มหนึ่ง แต่ไม่เคยรู้ว่าพวกเขามีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเอกเทศ เป็นอิสระและมีเอกราช เมื่อผมกลับมาถึงกรุงเทพฯ จึงรีบหาหนังสือเกี่ยวกับไทยอาหมอ่าน เมื่ออ่านก็ยิ่งมีความสนใจเชื้อสายบรรพบุรุษของไทยกลุ่มนี้เป็นอันมาก ทั้งในแง่สืบประวัติวัฒนธรรมของชาติไทย และในแง่ประวัติศาสตร์เปรียบเทียบเพื่อความเข้าใจลักษณะร่วมกันของสังคมไทยโบราณก่อนที่ระบบศักดินาจะตกผลึกแข็งตัวในประเทศไทย ทั้งนี้เพราะสังคมไทยอาหมอยู่โดดเดี่ยวจากสังคมไทยในเอเชียอาคเนย์ ถูกแซ่แข็งคงสภาพโครงสร้างเศรษฐกิจ-สังคมและวัฒนธรรมโบราณไว้เป็นอันมาก

น่าแปลกใจว่ามีหนังสือภาษาไทยว่าด้วยเรื่องไทยอาหมน้อยเล่มมาก เล่มสำคัญที่สุดคือ **เยี่ยมไทยอาหมสายเลือดของเรา** เขียนโดยสารนาถ (สังข์ พันธโททัย) 2458 -....) พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2497 ในแง่หนังสือเล่มนี้ สารนาถเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ไทยอาหมอย่างละเอียดรวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีและการปกครองที่สารนาถไปพบมาด้วยตนเองในการเดินทางไปรัฐอัสสัมเมื่อ พ.ศ. 2497 นอกจากนี้แล้วก็มีหนังสือของอาจารย์บรรจบ พันธุเมธา **กาลเห่มาไต** (เป็นภาษาไทยคำที่แปลว่า ไปเที่ยวบ้านไทย) พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2504 อาจารย์บรรจบ เดินทางไปเยือนรัฐอัสสัมเมื่อ พ.ศ. 2498 หนังสือของอาจารย์บรรจบเป็นหนังสือท่องเที่ยวผสมวิชาการทางภาษาศาสตร์ นอกจากสองเล่มนี้แล้วก็ไม่มีหนังสือภาษาไทยเล่มใดที่ว่าด้วยไทยอาหมทั้งเล่มอีกเลย อย่างไรก็ตามในหนังสือ**ความเป็นมาของสยาม ไทย, ลาว และขอมและลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ** ของจิตร ภูมิศักดิ์ พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2519 แต่เข้าใจกันว่าคงเขียนระหว่าง พ.ศ. 2501 - 2507 นั้น จิตร ได้เขียนบทหนึ่งเต็ม ๆ คือ บทที่ 12 ว่าด้วย "สยามและอัสสัม" ในบทนั้นจิตร เสนอว่าคำว่าอัสสัมมาจากอาสาม ซึ่งคือรูปการออกเสียงที่เพี้ยนไปของสาม ชามหรือสยามนั่นเอง และในหนังสือ**โองการแห่งน้ำและข้อคิดใหม่ในประวัติศาสตร์ไทยลุ่มน้ำเจ้าพระยา**ของจิตรที่พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2524 จิตร ก็ได้กล่าวถึงไทยอาหมอีกเมื่อวิเคราะห์เรื่องผีและเทวดาดั้งเดิมของชนเผ่าไทย (หน้า 72-73 ของ **โองการแห่งน้ำ.....**) สำหรับในภาษาอังกฤษก็มีงานน้อยเล่มมากเช่นกัน มีงานต้นตำหรับ 2 เล่มที่หาอ่านได้ในกรุงเทพฯ คือ **Ahom-Buranji** มีทั้งภาษาไทยอาหมและคำแปลภาษาอังกฤษ พงศาวดารเล่มนี้แปลจากภาษาอาหมเป็นภาษาอังกฤษโดย Rai Sahib Golap Chandra Barua บัณฑิตชาวอาหม ด้วยความช่วยเหลือของพวกเทพไทหรือชนชั้นพระของชาวอาหม พิมพ์ที่กลักตดาเมื่อ พ.ศ. 1930 **Ahom-Buranji** หาอ่านได้ที่ห้องสมุดสยามสมาคม อีกเล่มหนึ่งคือ **Ahom-**

Assamese-English Dictionary รวบรวมโดย Barua คนเดียวกับที่แปลอาหม-โบราณจิ พิมพ์ที่กลักตดาเมื่อ ค.ศ. 1920 สำหรับเล่มหลังนี้หาได้ที่ห้องกรมพระจันทบุรีนฤนาถ หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นอกจากจะหาหนังสือภาษาไทยอ่านเกี่ยวกับไทยอาหมแทบไม่ได้แล้ว ผมแทบไม่เคยได้ยินว่ามีนักวิชาการไทยรุ่นปัจจุบันผู้ใดสนใจค้นคว้าเรื่องไทยอาหมหรือใช้ประโยชน์จากการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทยอาหมเพื่อ

เข้าใจวิวัฒนาการของสังคมและวัฒนธรรมไทยในประเทศไทย จะมีข้อยกเว้นที่ผมทราบและอ่านงานเขียนมาก็เพียงท่านเดียว คือ อาจารย์วิไลวรรณ ชนิษฐานันท์ แห่งภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาจารย์เคยเดินทางไปเยือนและพำนักอยู่ในหมู่บ้านชนบทของชาวไทยอาหมนับเป็นเดือน และเขียนบทความเรื่อง **"Kwan:an Ancient Tai Belief"** เสนอต่อการประชุมไทยศึกษาที่อินเดียครั้งที่กล่าวถึงนี้ บทความมีคุณภาพทางวิชาการสูง อาจารย์สามารถใช้ประโยชน์จากอาหม-โบราณจิมาเสนอว่าพิธีเรียกขวัญเป็นพิธีของไทยโบราณ มีปรากฏอยู่ในอาหม-โบราณจิแล้วแต่เริ่มต้นและวิเคราะห์วิวัฒนาการความหมายต่าง ๆ ของคำว่า "ขวัญ" ผมรู้สึกว่าเป็นนักวิชาการของเราและรัฐบาลละเลยชนชาติไทยที่อยู่นอกประเทศไทยเป็นอย่างมาก ต่างจากในประเทศอื่นที่ให้ความสนใจในเรื่องเช่นนี้อย่างมาก แม้ว่าเราจะไม่มีความรู้จุดหมายทางการเมือง แต่ก็ควรที่จะสร้างและรักษาสายใยของวัฒนธรรมของชุมชนไทยเอาไว้ ทั้งยังช่วยทำให้เราเข้าใจต้นกำเนิดวัฒนธรรมไทยและเข้าใจวิวัฒนาการแห่งระบบเศรษฐกิจสังคมของเราเองดีขึ้นอีกด้วย และเมื่อถึงนึกถึงว่าในบรรดาชุมชนไทยทั้งหลาย เราเป็นชุมชนเดียวที่เป็นประเทศเอกราช และชุมชนไทยอื่นก็ต้องการสนับสนุนจากเราในด้านวัฒนธรรมและกำลังใจด้วยแล้ว เราก็ยิ่งควรรับภาระจรรโลงวัฒนธรรมไทยที่ดีไว้ตลอดไป

ศาสตราจารย์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่านสังข์ พันธโททัย กำลังดูหนังสือเกี่ยวกับไทยอาหมในห้องสมุดสยามสมาคม

กลับไปสู่การสนทนาระหว่างผมกับ ศาสตราจารย์ผู้การใหม่ ผมถามอาจารย์ผู้การ เรื่องการผลิตและการจัดระบบเศรษฐกิจของ ราชอาณาจักรไทยอาหม อาจารย์ผู้การนี้เป็น ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ เขา เขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกชื่อ *The Economic History of Assam Under the Ahoms* เสนอต่อมหาวิทยาลัยเกาส์เต้ ใน ค.ศ. 1973 ผมได้รับทราบจากอาจารย์ผู้การ ด้วยความแปลกใจว่าระบบเศรษฐกิจของ ราชอาณาจักรอาหมเหมือนกับของระบบ คักดินาไทย คือ ทำการเกษตร ทำนาในที่ลุ่ม ผลิตข้าวเป็นอาชีพหลักใช้เทคโนโลยีแบบดั้ง เดิม คือใช้ไถและจอบ ใช้ควายลากไถ ทำหัง นาข้าวและนาหว่าน แต่ส่วนใหญ่เป็นนาข้าว ผมอ่านพบเพิ่มเติมภายหลังในวิทยานิพนธ์ ของอาจารย์ผู้การว่าการเดินทางของชนชาติ ไทยเข้าไปตั้งถิ่นฐานในลุ่มแม่น้ำพรหมบุตร มีผลเปลี่ยนที่ราบลุ่มแม่น้ำพรหมบุตรจาก แต่เดิมที่เป็นที่ลุ่มรกร้างหนองบึงเป็นแหล่ง ผลิตข้าว เพราะชนพื้นเมืองเดิมอาศัยอยู่บน ที่ดอนและไหล่เขา ทำไร่และหาของป่าเป็น หลัก ชาวไทยอาหมได้ทำทํานบคันทนาและ ขุดคูทดน้ำกันน้ำและระบายน้ำจนสามารถใช้ ประโยชน์จากที่ลุ่มของแม่น้ำได้ จิตร ภูมิศักดิ์ เคยเขียนไว้ในหนังสือ *ความเป็นมาของคำ สยาม ไทย, ลาว และขอมและลักษณะทางสังคม ของช่อกชนชาติว่าชนชาติไทยมีวัฒนธรรมด้าน การผลิตร่วมกันอยู่ประการหนึ่งคือ “เฮ็ดนา เมืองลุ่ม”* เขากล่าวว่าชนชาติไทยนั้นพัฒนา พันระดับการผลิตล่าหลังและร่อนเร่มานาน นับพัน ๆ ปีแล้ว สังคมของชนชาติไทยก้าวมา สู่ระดับ “ชมรมกสิกรรมกึ่งคักดินาตั้งหลัก แหล่งทำการผลิตในที่ลุ่มหรือริมน้ำ” ที่อาจารย์ ผู้การเล่าให้ผมฟังและอ่านจากวิทยานิพนธ์ ได้ความตรงกับข้อเขียนของจิตร ยินยันวัฒนธรรม “เฮ็ดนาเมืองลุ่ม” ได้อีกชั้นหนึ่ง หมู่ บ้านชาวไทยอาหมมีความพอเพียงในตัวเอง สูงมาก เพราะทอผ้าด้วย ทอทั้งผ้าฝ้ายและผ้า ไหม ชาวอาหมปลูกฝ้ายและเลี้ยงตัวไหมเอง ทุกครัวเรือนทอผ้าโดยถือเป็นหน้าที่สำคัญ

ลำดับแรกของผู้หญิง กษัตริย์องค์หนึ่งของ อาหมถึงกับออกพระบรมราชโองการบังคับ ให้ผู้หญิงสาวทุกคนรอด้ายให้ได้จำนวนหนึ่ง ก่อนเข้านอนทุกคืน นอกเหนือจากการปลูกข้าว และทอผ้าแล้วในหมู่บ้านชาวไทยอาหมยังมีการเพาะปลูกพืชอื่น เช่น อ้อย งา หนาก พลุ คราม พริกไทย พริก แอปเปิ้ล ฝรั่ง ส้ม กล้วย และไม้ไผ่ และมีการหัตถกรรมอื่นที่สำคัญคือ การตีเหล็ก สามารถทำมีด ดาบ เคียว ขวาน เสียม จอบ และไถใช้เองได้ รวมทั้งสามารถ หล่อปืนใหญ่ได้เองด้วย นอกจากนั้นมีการต่อ เรือใช้ในแม่น้ำ ทำดินปืน ถ้วยขาม อิฐ ทำ ทองและเงินประดับ รวมทั้งการแกะสลักไม้ ความเพียงพอในตัวเองทำให้ราชอาณาจักร อาหมแทบไม่ต้องค้าขายกับต่างประเทศ อาจารย์ ผู้การเล่าว่าการค้าขายกับภายนอกนั้นส่วนใหญ่ ทำกับชาวเขาที่อยู่โดยรอบ เช่น พวกนาค (Nagas) และพวกมิชิมิ (Mishimis) ชาวอาหม ได้สมุนไพรรักษาโรค อัมพัน น้ำผึ้ง นอแรด หนึ่งสัตว์ จากพวกชาวเขา ส่วนพวกชาวเขาก็ ต้องการข้าว ผ้า ปลาแห้ง และเครื่องเหล็ก จากชาวอาหม ผมถามอาจารย์ผู้การว่าชาวอาหม ได้เกลือมาจากไหน ปรากฏว่าเกลือเป็นสินค้า เข้าที่สำคัญที่สุด ซื้อมาจากเบงกอลโดยทาง

อาหมส่งหนาก พลุ เมล็ดมาสตาด งา ผ้าฝ้าย และครั้งไปขาย แต่การค้ากับเบงกอลนี้มาเริ่ม มีเป็นประจำตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 ก่อนหน้านั้น เกลือได้มาจากกรากกล้วยซึ่งเมื่อตากแห้งแล้ว จะกลายเป็นฝุ่นผงมีลักษณะเป็นผง อาจารย์ ผู้การสรุปให้ผมฟังว่าการค้าต่างประเทศมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจอาหมน้อยมาก เศรษฐกิจอาหมเป็นเศรษฐกิจปิด ข้าวซึ่งเป็นผลผลิต หลักนั้น ผลิตเพื่อบริโภคไม่ใช้เพื่อค้าขาย นอกจากนั้นชาวอาหมยังทำสิ่งของใช้ได้เองแทบทุก อย่าง แม้แต่เกลือก็ยังหาได้จากตามพื้นบ้าน ผมอ่านพบจากวิทยานิพนธ์ของอาจารย์ผู้การ เองด้วยว่าการค้าภายในของอาหมก็มีจำกัดมาก ด้วย มีการติดตลาดตามหมู่บ้าน (ภาษาอาหม เรียกว่า กาด เหมือนกับภาษาไทยเหนือของ เรา) เพื่อการแลกเปลี่ยนกับผลผลิตหนึ่ง สัปดาห์หรือสองสัปดาห์ครั้งหนึ่งเป็นตลาดนัด มีการนำสินค้าหัตถกรรมเช่น ถ้วยขาม เครื่อง เหล็ก ผักสวนครัว หนาก พลุ สัตว์พาหนะ และสัตว์เลี้ยงคือ ควาย วัว แพะ และเป็ดมา แลกเปลี่ยนกัน ในเมืองการ्हกอนซึ่งเป็นเมือง หลวงมีการติดตลาดขนาดเล็กทุกวัน แต่ขาย เพียงหมากพลุเท่านั้น ชิหาบุตดิน ทาลิส (Shi-habuddin Talish) นักประวัติศาสตร์ที่มากับ

กองทัพโมกุลใน ค.ศ. 1662 ได้บันทึกไว้ว่า ชาวอาหมไม่ซื้อขายนสิ่งที่จะนำไปทำเป็นอาหารในตลาด

หมถามศาสตราจารย์ผู้การเรื่องการจัดระบบที่ดินและแรงงาน แล้วผมก็ได้ทราบโดยไม่คาดฝันว่าระบบของอาหมคล้ายกับระบบของไทยเป็นอย่างมาก ในเรื่องที่ดินถือว่ากษัตริย์อาหมเป็นเจ้าของที่ดินแต่เพียงผู้เดียว ทรงจัดแบ่งที่ดินให้ขุนนางตามตำแหน่ง ตำแหน่งสูงก็ได้ที่ดินมาก ตำแหน่งต่ำก็ได้ที่ดินน้อย เมื่อขุนนางตายหรือพ้นจากตำแหน่งที่ดินกลับเป็นของรัฐหรือพระมหากษัตริย์ ไพรธรรมดาก็ได้รับแบ่งที่ดินด้วย (ประมาณคนละ 6.65 ไร่) อย่างไรก็ตามเมื่อชาวอาหมขยายอาณาจักรของตนออกไปทางตะวันตก ได้ยึดครองดินแดนแถบอัสสัมต่ำ (Lower Assam) คือแถบเมืองเกาะฮะดีซึ่งมีระบบที่ดินแบบอื่นอยู่แล้ว ชาวอาหมก็ต้องยอมรับระบบกรรมสิทธิ์ในที่ดินของเจ้าของเดิม อีกประการหนึ่งเมื่อเวลาผ่านไปกษัตริย์เริ่มยกที่ดินให้วัดครอบครองตลอดไป ทั้งวัดในศาสนาดั้งเดิมของอาหม พุทธาเทศและวิญญานบรรพบุรุษและวัดในศาสนาฮินดู ซึ่งชาวอาหมเริ่มรับอิทธิพลเข้ามา เอกสารกรมมอบที่ดินนี้จารึกลงบนแผ่นทองแดงเพื่อความอยู่คงทน

ระบบการจัดแรงงานของชาวอาหมใช้วิธีให้ไพร่ (ในภาษาอาหมก็เรียกว่าไพร่ (Paiks) ขึ้นสังกัดหมวดหมู่และกรมกองแล้วผลิตเวียนเข้ามาบรรณาการ เช่น ระบบไพร่ของไทย ผู้ชายอาหมอายุตั้งแต่ 16-50 ปี ต้องถูกเกณฑ์แรงงานทุกปี ไพร่ 4 คนรวมกันเรียกว่า แหวง (Khing) ไพร่ 4 คนนี้ต้องผลิตกันมาบรรณาการคนละ 3 เดือนทุกปี ตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 18 ถือว่าไพร่ 3 คนประกอบเป็นแหวง ฉะนั้นไพร่แต่ละคนต้องถูกเกณฑ์มาบรรณาการคนละ 4 เดือน มีการจัด 20 แหวงเป็นหนึ่งชาว (sau) 100 แหวงเป็น 1 ปาก (pak) และ 1,000 แหวงเป็น 1 ริง (ring) แต่ละหน่วยเหล่านี้มีเจ้าหมู่ (Chamuas) เรียกชื่อต่าง ๆ กันปกครองดูแล นอกจากนั้นยังมีการจัดไพร่เข้ากรมกองตามแต่ละงานที่ทำอีกด้วย เรียกชื่อกรมตาม

อาชีพนี้ว่า เคิล (khels) คำนี้รากศัพท์เป็นภาษาเปอร์เซียอาราบิก แปลว่ากรมกอง) เช่น กรมตบ กรมครัวพระราชวัง กรมส่งน้ำผึ้ง เป็นต้น คนในเคิลเดียวกันถูกจัดให้อยู่ในเขตหรือในหมู่บ้านเดียวกันหรือใกล้กัน ไพร่สังกัดบางกรมรับราชการโดยให้แรงงานโดยตรง เช่น ทำนา ทำถนน สะพาน ทำนบ ต่อเรือ ไพร่สังกัดบางกรมส่งเป็นส่วย เช่น ส่งน้ำผึ้ง จับช้าง ส่งทองคำ ไม้ เป็ด ฯลฯ เมื่อกษัตริย์มอบที่ดินให้เจ้านายและขุนนางตามตำแหน่ง ทรงมอบไพร่ให้ไปด้วย ฉะนั้นไพร่จึงถูกมอบหมายให้ขึ้นกับขุนนางผู้ควบคุมกรมกอง ไพร่ต้องไปทำนาหรือรับใช้เจ้านายและขุนนางในช่วงที่เข้ามาบรรณาการด้วย นอกเหนือจากงานที่ทำให้รัฐหรือพระมหากษัตริย์โดยตรง เมื่อเกิดสงครามอาจเรียกระดมไพร่ทั้ง 3 คนในแต่ละแหวงมารับราชการ กรมกองในเวลาสงบเปลี่ยนเป็นกรมกองในกองทัพ อาจารย์ผู้การเชื่อแน่ว่าทั้งระบบการจัดการที่ดินและการจัดการเรื่องไพร่เป็นระบบที่ชาวอาหมใช้อยู่แต่เดิมและนำเข้าไปในเขตอัสสัม ไม่ได้รับหรือลอกเลียนจากพวกโมกุล ในวิทยานิพนธ์ อาจารย์ผู้การเขียนชัดเจนว่าระบบไพร่ของอาหมต่างจากระบบ Mansabdari ของโมกุล ซึ่งเป็นระบบจัดแบ่งตำแหน่งทหารเท่านั้น ส่วนระบบไพร่เป็นการจัดระบบการผลิตการปกครองและการทหารพร้อมกันไป

ในราชอาณาจักรอาหมมีการจัดเก็บภาษีที่เป็นตัวเงินน้อยมาก เพราะใช้วิธีเกณฑ์แรงงานเป็นหลัก การเก็บภาษีเป็นเงินมาเริ่มสมัยหลังมาก ประกอบด้วยภาษีรัชชูปการ ภาษีที่ดิน ภาษีบ้าน ภาษีหัตถกรรมและชาวประมง และภาษีด่านการค้า

สำหรับการแบ่งชนชั้นในราชอาณาจักรอาหม อาจแบ่งได้เป็นชนชั้นเจ้านายและขุนนางชนชั้นหนึ่ง และไพร่ธรรมดาอีกชนชั้นหนึ่ง ทั้งสองชนชั้นนี้เป็นชนชาติไทยด้วยกัน นอกจากนี้มีชนชั้นทาสซึ่งมักเป็นชนชาติพื้นเมืองชาวเขาหรือเซลาย ไม่มีชนชั้นพ่อค้าในราชอาณาจักรอาหม ในสังคมอาหมไม่มีวรรณะเหมือนกับในที่อื่นของอินเดียและชาวอาหม

ไม่น้อยมแต่งงานกับชนชาติอื่น

การคุยระหว่างผมกับอาจารย์ผู้การสองชั่วโมงในวันแรกนั้นได้จบลงแค่นี้ ท่านผู้อ่านคงจะรู้สึกว่าคุณยังไม่ได้อ่านเรื่องวัฒนธรรมของชาวอาหมเลย เรื่อง ภาษา ศาสนา และประวัติกำเนิดชาติไทยอาหม ผมได้มาถามอาจารย์ผู้การในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ ในวันนั้นสถานทูตไทยได้จัดเลี้ยงอาหารกลางวันผู้เข้าร่วมสัมมนาไทยศึกษาทั้งหมดประมาณ 100 คน ผมชวนอาจารย์ผู้การคุยต่อเรื่องวัฒนธรรมอีกประมาณครึ่งชั่วโมงและได้กลับมาอ่านเพิ่มเติมที่กรุงเทพฯ จึงขอเล่าต่อกันไปเลยจากเรื่องระบบเศรษฐกิจ-สังคม ผมพยายามถามคำเรียกชื่อต่าง ๆ ในภาษาอาหมก็ปรากฏว่าตรงกับภาษาไทยอยู่มาก ส่วนใหญ่เป็นคำโดดซึ่งเป็นคำไทยเก่าแก่ เมื่อกลับมากรุงเทพฯ แล้วผมพยายามตรวจสอบดูจากพจนานุกรมอาหม-อังกฤษ ปรากฏว่ามีคำไทยง่าย ๆ มากมายที่เป็นคำของภาษาอาหมด้วย ผมขอยกตัวอย่างเช่น *กา ดิน นา ข้าว ม้า หมา กิน หนี เอา มา ดู ต่า กี่ ชาว แดง รัก เรียก บ้าน เมือง ฝ่าย ผู้เฒ่า กะไค หว่านข้าว เจ้าฟ้า ฯลฯ* เมื่อสารานไปถึงหมู่บ้านดิซังปาณี เมืองสิฟสาค ผู้เฒ่ากล่าวประโยคแรกกับสารานว่า “เกาเป็นไต” แปลว่า คุณเป็นไท หรือเมื่ออาจารย์บรรจบ พันธุมธาไปถึงหมู่บ้านปัตตชากู เมืองสิฟสาค ก็มีบัณฑิตอาหมมาต้อนรับและให้ศีลให้พรเป็นภาษาไทย อาจารย์ผู้การเล่าให้ผมฟังว่าชาวอาหมเสียภาษาพูดและภาษาเขียนของตนไปเมื่อศตวรรษที่ 18 ตัวเขียนของอาหมคล้ายอักษรของพวกรัฐฉานในพม่า แต่แม้ทุกวันนี้หากมีความพยายามจริงแล้วก็ยังสามารถศึกษาภาษาอาหมได้ เพราะพวกเขาไทยหรือชนชั้นพระ หรือบัณฑิตของชาวอาหมยังคงพออ่านอักษรอาหมและออกสำเนียงอาหมได้บ้าง ผมทราบว่ายังมีตำนานจดหมายเหตุ คัมภีร์ศาสนาและพิธีกรรมในภาษาอาหมที่เราสามารถนำมาค้นคว้าเพื่อทราบวัฒนธรรมดั้งเดิมของชนชาติไทยเหลืออยู่ไม่น้อย อาจารย์ผู้การเองก็ได้รวบรวมทำ

พณฯ เอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงนิวเดลี (คนที่สองจากซ้าย) ถ่ายภาพร่วมกับชาวไทยอาหม

ดรชนนียราชชื่อนันฉบับภาษาไทยอาหมที่เก็บอยู่ที่กรมประวัติศาสตร์และโบราณคดีของรัฐอัสสัมเสร็จแล้วแต่ยังไม่ได้พิมพ์ แต่ที่ว่าต้นฉบับภาษาไทยอาหมยังมีเก็บอยู่ตามที่ต่าง ๆ ในรัฐอัสสัมอีกมาก อาจารย์บรรจบ พันธุเมธา ได้บันทึกไว้ในหนังสือกาแล่ม่านไต ของท่านว่า ท่านได้มาพบคัมภีร์เก่าโบราณมากมายที่บ้านบัณฑิตอาหมที่หมู่บ้านปัดซาท อาจารย์ว่าฟังว่า “เห็นแล้วก็อดเสียดายและเสียใจไม่ได้ว่า นับวันสิ่งเหล่านี้จะถูกทอดทิ้งให้ผุเสียหายไป ไม่มีผู้ใดจะทำให้เกิดประโยชน์ขึ้นมาได้ แต่จะอย่างไรได้ ไม่ว่าผู้ใดจะหันมาทำงานด้านนี้ย่อมจะต้องยอมอุทิศเวลาอย่างน้อยก็ครึ่งชีวิต จึงจะบรรลุผลสำเร็จดังมุ่งหมาย และจะได้อันเช่นนั้นมาจากไหน”

ผมตามอาจารย์ผู้การเรื่องความเชื่อศาสนาของชาวไทยอาหม ผมถามว่าชาวอาหมนับถือผีอะไรบ้าง ปรากฏว่าชาวอาหมมีผีฟ้า-ผีเรือนเหมือนกับของไทยเราเหมือนกัน ก่อนที่จะรับนับถือศาสนาฮินดู ชาวอาหมถือผีและถือบรรพบุรุษ แม้เมื่อชาวอาหมรับฮินดูแล้วก็ยังถือผีอยู่ มีพิธีไหว้บรรพบุรุษ มีการทำห้างด้วยกาบกล้วยและไม้ไผ่ (เรียกภาษาอาหมว่าไม้ห้าง) เป็นโต๊ะพิธีบูชา มักเลือกท่ามุมหนึ่งของครัว มีคำสวดเป็นภาษาไทย ของที่บูชาก็มีหมาก พลุ ข้าวหมาก และผลไม้ พิธีนี้ยังมีปฏิบัติกันจนทุกวันนี้ พิธีโบราณอีกพิธีหนึ่งคือพิธีเรียกขวัญจัดขึ้นนาน ๆ ครั้งหนึ่งในอาหม-บูรณเจรี ระบุว่ากษัตริย์อาหมจัดทำหลังเหตุการณ์สำคัญ ๆ เช่น หลังสงคราม

ในปัจจุบันก็ยังมีทำพิธีนี้อยู่นาน ๆ ครั้ง คือระหว่าง 2-5 ปี จุดหมายเพื่อความเจริญและความผาสุกของคนในครอบครัว ที่ทำก็คือมูมโดมูมหนึ่งของบ้าน ส่วนเครื่องเช่นมีไก่ ไช้กล้วย หมาก พลุ ข้าวหนึ่ง ฯลฯ ผู้ที่ทำพิธีคือพวกเทพไทซึ่งเป็นชนชั้นพระของชาวอาหม คำสวดทั้งหมดเป็นภาษาไทย พวกเทพไทเป็นชนจำเริญและเป็นคนสวด จิตร ภูมิศักดิ์กล่าวถึงชนชั้นเทพไทไว้ในหนังสือ องค์กรแข่งหน้าและข้อคิดใหม่ในประวัติศาสตร์ไทย ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาว่า “เมื่อรัฐของชนเผ่าไตสลายลง และผู้คนหันไปรับวัฒนธรรมและภาษาอัสสัมกันจนลืมภาษาไทยหมดสิ้นแล้ว พวกราชปุโรหิตที่ยังตกค้างอยู่ก็ยังได้รักษาคัมภีร์เก่า ๆ ของตนไว้ยังทำหน้าที่ เป็นหมอเวทย์มนตร์อยู่ตราบนานเท่าทุกวันนี้ เวลาจะมีงานพิธีต้องร้ายเวทย์มนตร์ พวกนี้ก็จะถอดเครื่องแต่งกายแบบอัสสัม ออก เอากางเกงขาวและเสื้อขาวแบบไทยโบราณออกมาแต่ง แล้วก็กางตำราอ่านเวทย์มนตร์ภาษาไทยอาหมโบราณ”

ที่จริงแล้วพวกเทพไทคงมีอำนาจและบทบาทอยู่ตลอดสมัยราชอาณาจักรอาหม แม้ว่าหลังจากรัชสมัยพระเจ้ารุทรสิงห์ (ค.ศ. 1696-1714 หรือพระนามไทยเสียดลิ่งฟ้า) ศาสนาฮินดูจะเฟื่องฟูมากก็ตามกษัตริย์แห่งอาหมยังคงพึ่งพวกเทพไทในพิธีกรรมฝ่ายไทย และในงานพิธีหลวงต่าง ๆ ก็มักนิยมมี 2 พิธีคู่กันคือ พิธีทางฮินดูและพิธีทางไทย เมืองจรรยาเทศฐานของกษัตริย์ไทยอาหมถือเป็นเมืองศักดิ์สิทธิ์ฝ่ายศาสนาดั้งเดิมของชาวอาหม

กระทั่งทุกวันนี้ (ชาวไทยอาหมเดิมฝั่งศพ ครั้นเมื่อนับถือฮินดูด้วยแล้ว ได้ใช้วิธีเผา แต่ก็ยังฝังถ้ากระดูกและอังคารของกษัตริย์ไว้ที่เมืองจรรยาเทศ) เมืองนี้เป็นเมืองหลวงแห่งแรกที่เลือก้าฟ้า (ค.ศ. 1226-1268) กษัตริย์ไทยผู้นำชาวไทยเข้าไปในอัสสัมสร้างขึ้นด้วย กษัตริย์และประชาชนอาหมยังคงเคารพบูชาเทวรูปสัญลักษณ์ของลัทธิบูชาเทพดั้งเดิมที่เรียกว่าเจ้าแม่ชุ่มฟ้ารุ่งแสนเมืองตลอดสมัยราชอาณาจักร เทวรูปนี้ตามประวัติในบูรณเจรายเก่าแก่มาก มีลูกกับชนเผ่าไทยมาแต่ดั้งค้ำบรรพ์แล้วอาหม-บูรณเจรีระบุว่า เลงคอนพระเจ้าบนสวรรค์ของชนเผ่าไทยเป็นผู้มอบรูปเจ้าแม่ชุ่มฟ้ารุ่งแสนเมืองให้แก่ขุนลงขุนไล่ผู้เป็นหลานไว้เคารพบูชาก่อนที่จะให้ตายกระโดดลงมาปกครองโลกพื้นดิน เลือก้าฟ้าชโยเทวรูปนี้จากเมืองเมทหลวง (พวกมณีประเรียกว่าเมืองทอง พม่าเรียกว่าเมืองโมกง) เมืองหลวงของอาณาจักรพงของชาวไทย นำไปบูชาในอัสสัม (ดูจิตร ภูมิศักดิ์ ความป็นมาของคำสยาม ไทย, ถาวและขอมและลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ หน้า 184-186 และสารานถเขียนไทยอาหมสายเลือดของเรา หน้า 112, 167 และ 441 จากการศึกษาอาจารย์ผู้การทางจดหมายเหตุเขียนบทความนี้ ทราบว่า แม้ในสมัยราชอาณาจักรก็ไม่มีใครได้เห็นเจ้าแม่ นอกจากพระราชวงศ์ และจะเปิดออกบูชาเฉพาะในพิธีสำคัญ เช่น ราชภิเษก เมื่อราชอาณาจักรอาหมสลายด้วยการรุกรานของพม่า นั้น เทวรูปเจ้าแม่ได้หายไปอย่างลึกลับ จนกระทั่งบัดนี้ยังไม่มีการทราบว่าไปอยู่ ณ ที่ใด)

กล่าวในแง่วัฒนธรรมแล้วชาวไทยอาหมยังคงมีจิตสำนึกว่าตนเองมีประวัติความเป็นมาของชาติและวัฒนธรรมที่ต่างจากชนชาติอื่นในอัสสัม แม้การรับนับถือศาสนาฮินดูก็เป็นไปอย่างไม่เคร่งครัดเหมือนที่อื่น ๆ ในอินเดีย ชาวอาหมไม่มีวรรณะ ยังคงถือผีและถือบรรพบุรุษ เนื่องจากชาวไทยอาหมสามารถตั้งอาณาจักรและปกครองอัสสัมทั้งหมดอยู่ถึง 600 ปี ทำให้วัฒนธรรมมีเนื้อหาชัดเจนและถูกเก็บไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นประวัติ-

ศาสตร์ ตำนาน พิธีกรรม และวิธีการผลิต สิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่เช่นพระราชวังยังปรากฏอยู่ที่เมืองการท์คอนและรังคปุระ (สิพสาคร ปัจจุบัน) นอกจากนี้ ก็มีอ่างเก็บน้ำและถนนสายต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นด้วยแรงงานไพร่ชาวอาหม อาหม-บูรานจีช่วยสร้างสำนึกในประวัติศาสตร์ความเป็นชาติเป็นอย่างดี บูรานจีมีสองส่วน คือภาคสวรรค (เทพบูรานจี) และภาคพื้นดิน (ดินบูรานจี) ภาคสวรรคกล่าวถึงกำเนิดของชนเผ่าไทยตั้งแต่เลงดอนบนสวรรคให้ขุนลงขุนไล่ผู้เป็นหลานพร้อมทั้งข้าราชการไพร่ไทยลงมาปกครองชนชาติอื่นบนพื้นโลกโดยลงมาที่เมืองมิถิลยา (ยูนาน) ภาคพื้นดินกล่าวถึงลูกหลานขุนลงขุนไล่สร้างอาณาจักรเมืองเมฆหลวง (ปัจจุบันอยู่ในเขตพม่าเหนือ ใกล้เมืองMyitkyina ในปัจจุบัน) จนมาถึงเสือก้าฟ้าพระราชวงศ์องค์หนึ่งแยกตัวนำทหารและราษฎร 9,000 คน ข้ามช่องเขาปาดไก่อเข้าไปตั้งถิ่นฐานในแคว้นอัสสัม ปรากฏชนพื้นเมืองลงได้ ดินบูรานจีกล่าวถึงกษัตริย์ไทยอาหมแต่ละองค์และพระราชกรณียกิจโดยเฉพาะในด้านการสงครามอย่างละเอียดตลอด 600 ปี ที่ราชอาณาจักรอาหมเป็นเอกราช

ผมโชคดีที่ได้พบศาสตราจารย์ผู้การและได้รับความรู้จากท่าน หลังจากกลับกรุงเทพฯ แล้วผมได้รับวิทยานิพนธ์ของท่านซึ่งท่านกรุณาส่งมาให้ ผมหวังว่าวันหนึ่งท่านจะได้มีโอกาสเดินทางมาประเทศไทยอีก และได้บรรยายเรื่องประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทยอาหมให้ชาวไทยฟัง ขณะนี้สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยและสมาคมประวัติศาสตร์ก็ตกลงแล้วว่าหากอาจารย์ผู้การเดินทางมากรุงเทพฯ ก็ยินดีที่จะร่วมเป็นเจ้าภาพรับรองท่าน 3-4 วัน และจะขอให้ท่านบรรยายเรื่องไทยอาหมแก่คนไทยผู้สนใจ อาจารย์ผู้การเองเคยชวนผมให้ไปรัฐอัสสัม เขายืนยันขอให้ผมไปกับเขาตั้งแต่หลังการประชุมครั้งนั้น แต่การเดินทางเข้าไปในรัฐอัสสัมไม่ง่ายเหมือนเข้าไปในรัฐอื่น ต้องขออนุญาตพิเศษจากที่ปรึกษาด้านการค้าของรัฐอัสสัม (Trade Adviser) ซึ่งมีสำนักงานอยู่ที่ Assam House 8 Russell

Street Calcutta-16 ยิ่งกว่านั้นรัฐบาลอินเดียยังมีความอ่อนไหวเป็นพิเศษกับการที่คนไทยจะเข้าไปในรัฐอัสสัม เมื่อไม่นานมานี้เมื่อเอกอัครราชทูตไทยท่านหนึ่งเดินทางเข้าไปในรัฐอัสสัมสมาชิกสภาล่างของอินเดียถึงกับตั้งกระทู้ถามรัฐบาลของเขาว่า ทำไมปล่อยให้ทูตไทยเข้าไป อย่างไรก็ตามผมได้ตั้งความหวังไว้ว่าวันหนึ่งจะไปให้ถึงเมืองสิพสาคร หมู่บ้านดิซังปาณีและปัดซาทุ ที่สารนาถและอาจารย์บรรจบ พันธุเมธาเคยไปถึงมาแล้ว

การศึกษาประวัติศาสตร์อาหมทำให้ผมเข้าใจประวัติศาสตร์ไทยดีขึ้น ด้วยวิธีการแห่งประวัติศาสตร์เปรียบเทียบศึกษาจากประวัติศาสตร์ไทยอาหม ผมได้ข้อสรุปเบื้องต้นเพื่อการค้นคว้าต่อไปว่า

1. สังคมไทยอยู่ในระบบศักดินามาก่อนสมัยสุโขทัยและอยุธยาแล้ว 2. ระบบศักดินาดกผลึกแข็งตัว เข้มงวดขึ้นในสมัยอยุธยา และ 3. ระบบศักดินาไม่สามารถพัฒนาสู่ทุนนิยมจากภายในได้

ประวัติศาสตร์ไทยอาหมชี้ว่าชุมชนไทยโบราณมีรัฐอยู่แล้ว และรัฐแบ่งที่ดินให้ไพร่ไปทำกินตามตำแหน่งราชการของไพร่ มีการกำหนดให้ไพร่เข้าสังกัดกรมกอง เกณฑ์แรงงานไพร่และกำหนดให้ไพร่ส่งส่วย เมื่อชาวไทยอาหมแยกตัวออกจากเมืองเมฆหลวงและเดินทางเข้าไปในอัสสัมใน ค.ศ. 1226 สังคมของเขามีลักษณะเป็นสังคมศักดินาแล้ว มีระบบการผลิตและใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้ากว่าสังคมเผ่าปึกหลักเพาะปลูกใช้ไถและจอบ มีการแยกชนชั้นว่าเป็นเจ้านายและขุนนางชนชั้นหนึ่ง และไพร่อีกชนชั้นหนึ่งแล้ว ฉะนั้นแม้ก่อนที่สังคมไทยในประเทศไทยจะรับนับถือศาสนาพุทธและอิทธิพลของเขมร วิธีการจัดระเบียบเศรษฐกิจ-สังคมไทยก็น่าที่จะเป็นระบบศักดินาอยู่แล้ว สังคมไทยจึงอยู่ในระบบศักดินามาก่อนสมัยสุโขทัยและอยุธยา ระบบศักดินาเป็นระบบของชุมชนไทยเราเองไม่ได้รับมาจากสังคมอื่นใด อนึ่งมีข้อน่าสังเกตด้วยว่าในระบบศักดินามีการแบ่งที่นากันจริง ๆ

โดยให้ในปริมาณต่าง ๆ กันไปตามยศศักดิ์ เห็นได้จากระบบการจัดแบ่งที่ดินของราชอาณาจักรอาหม จึงเป็นการลบล้างทฤษฎีที่เคยมีผู้เสนอว่าระบบศักดินาไม่ได้มีการแบ่งที่นา

แต่ในระบบศักดินาแห่งชุมชนไทยเดิมอำนาจแห่งรัฐหรือชนชั้นเจ้าขุนมูลนายยังไม่บังคับเข้มงวด การแบ่งชนชั้นระหว่างผู้ปกครองกับไพร่ หรือรัฐกับหมู่บ้าน ยังไม่ชัดเจน อาหม-บูรานจีถือว่าทั้งผู้ปกครองและไพร่แห่งชนเผ่าไทยต่างสืบเชื้อสายมาจากเทพบนสวรรคด้วยกัน อีกทั้งการถือผีหรือธรรมชาติและผีบรรพบุรุษของหมู่บ้านและครัวเรือน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมแห่งระบบก่อนศักดินา ก่อนมีรัฐ มีอิทธิพลสูงมาก แสดงว่าอุดมการณ์ความเชื่อแห่งชุมชนหมู่บ้านเฉพาะท้องถิ่นคงมีความสำคัญอยู่ พัฒนาการของสังคมสุโขทัยและอยุธยาที่เกิดขึ้นในระยะต่อมาแสดงให้เห็นการแข็งตัวของระบบศักดินาในสังคมไทยลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา มีการแบ่งแยกชนชั้นระหว่างผู้ปกครองกับไพร่เด็ดขาด ระหว่างผู้มีบุญกับผู้มีบุญ ระหว่างเทพหรือผู้สืบเชื้อสายจากเทพกับประชาชนธรรมดา ทั้งนี้เป็นผลจากการรับศาสนาพุทธผสมกับประเพณีการปกครองของเขมร การนับถือพระเข้ามาแทนการนับถือผี รวมศูนย์ความเชื่อ มีพิธีกรรมเกี่ยวกับผู้ปกครองมากขึ้น และผู้ปกครองห่างเหินออกจากประชาชนธรรมดา ด้วยการเปรียบเทียบประวัติศาสตร์ไทยกับประวัติศาสตร์ไทยอาหมเห็นได้ว่า แก่นของความเชื่อของสังคมไทยดั้งเดิมคือการถือผี ไม่ใช่ศาสนาพุทธ ศาสนาพุทธนำเข้ามาจากภายนอก การขยายตัวของความเชื่อศาสนาพุทธเกิดขึ้นพร้อมกับการแข็งตัวของระบบศักดินาสมัยอยุธยา และสภาพการณ์นี้เกิดขึ้นเฉพาะกับชุมชนไทยที่อยู่ในประเทศไทยเท่านั้น

การศึกษาประวัติศาสตร์ไทยอาหมทำให้เกิดความรู้สึกด้วยว่า เป็นการยากที่ระบบศักดินาจะพัฒนาสู่ระบบทุนนิยมจากภายในได้ ถ้าเศรษฐกิจศักดินาไทยถูกปล่อยทิ้งไว้โดยโดดเดี่ยว ก็คงจะมีสภาพหยุดนิ่งไม่เปลี่ยนแปลง